

Еньовден - 77 билки и половина

Автор(и): Растителна защита

Дата: 22.06.2016

*Празникът Еньовден е свързан със славянските фолклорни традиции и има много точни съответствия в обичаите на другите славянски народи, където се свързва с подобни ритуали: палене на огньове и прескачането им, палене на сламена кула, гадаене за плодородие, къпане в реките, бране на билки и закичване на девойките с венци. Смята се, че на Еньовден различните треви и билки имат най-голяма лечебна сила, особено на изгрев слънце. Набраните за зимата билки трябва да са „77 и половина“ – за всички болести и за „болестта без име“. Една от тези билки е мурсалският чай (*Sideritis scardica* Griseb.), със статут на застрашен за страната балкански ендемит, който е известна в цял свят като растението на дълголетието.*

България е най-големият производител и износител на билки в Европа и заема шесто място в света. По неофициални данни, от 250 вида билки, използвани в медицината, у нас се събират над 100 хил. т и по-голямата част се изнася. Около 50% от добиваните у нас количества билки са от култивирани растения. Сертифицираните екологично чисти площи, от които се събират диворастящи плодове, билки и гъби, през 2014 г. са в размер на 694 251 ха, което е с 16 226 ха повече от предходната година, показват данните от годишните доклади на Министерството на земеделието и храните. От както се прилага новото европейско законодателство в областта на биологичното земеделие (2009) площите, заети с диворастящите култури (гъби, билки и горски плодове) са се увеличили от 401 425 ха през 2009 г. до 678 025 ха през 2013 г.

Растението на дълголетието, известно в цял свят, със своите свойства си дава бавя стареенето, е също част от билковото разнообразие на страната ни. През юни и юли Родопите и Пирин са обгърнати в лимонено жълти цветове на мурсалския чай, който е разпространен на надморска височина от 1400 до 2200 метра.

Мурсалски чай

Мурсалският чай (*Sideritis scardica* Grisb.) е включен в Червената книга на България със статут на застрашен за страната балкански ендемит. От 1942 до 2002 г. фигурира в списъка на защитените растения. Понастоящем, видът е поставен под специален режим на опазване и ползване, със забрана за събиране от естествените находища.

В България е разпространен в Среден и Южен Пирин, Мурсалския дял на Родопите, Ржана планина и планината Славянка (Алиботуш). Среща се още и в някои планини в Гърция, Република Македония и Албания.

Пиринският чай (*Sideritis scardica*) е многогодишно тревисто растение от семейство устоцветни, достигащо 50 см. Цветовете са жълтеникави, разположени прешленовидно в пазвите на лимоненожълти, ципести прицветници в класовидни съцветия. Известен още и като мурсалски, триградски, алиботушки, шарпланински чай. Всъщност, видовият епитет *scardica* идва от *Scardus* - латинското име на Шарпланина, където е намерен и описан от гьотингенския ботаник Аугуст Гризебах.

Съдържа танини и етерични масла, желязо, цинк, натрий, магнезий, мед, кобалт. Поради голямото наличие на флавоноиди има антибактериално и антиоксидантно действие.

Брането на мурсалски чай от естествените находища е забранено през 2016 г.

Със заповед на министъра на околната среда и водите е въведена забрана за събирането на пирински (мурсалски) чай (*Sideritis scardica* Grisb.) от естествени находища, включително за лични нужди. Досега ограничението беше само за търговска дейност с диворастящ чай и забраната не важеше за количествата, събирани за лични нужди – до 2 килограма стръкове от едно лице на ден. Целта е да се подобри състоянието на естествените находища и да се засили контролът по опазването на лечебното растение. Продажбата на билки от култивиран мурсалски чай остава разрешена, след издадено удостоверение от съответната общинска администрация с данни за местонахождение, площ и количество произведени билки.

РИОСВ – Смолян е изпратила писма до Регионална дирекция по горите – Смолян, общини, кметства и горски стопанства, на чиято територия се среща мурсалският чай за осъществяване на контрол, съобразно техните правомощия. Предвидените глоби при констатиране на нарушение са от 100 до 1000 лв., респ. имуществена санкция от 500 до 3000 лв.